

plan: Verkennend natuurwaardenonderzoek voor:
De Voort

opdrachtgever: Gemeente Landgraaf

datum: 18 juni 2013

projectnummer: LA-144.703

bureau **VERBEEK**
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

De Voort

verkennend natuurwaardenonderzoek

projectnummer: LA-144.703

bureau **VERBEEK**
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

gulpen, 18 juni 2013

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
1 Methode	5
2 Terreinbeschrijving	6
3 Natuurwaarden	8
3.1 Flora	8
3.2 Fauna	9
3.3 Conclusies	12
4 Globale effectbeoordeling	13
4.1 Zoogdieren - vleermuizen	14
4.2 Zoogdieren - Eekhoorn	14
4.3 Zoogdieren - Steenmarter en Das	14
4.4 Vogels	14
4.5 Zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet	15
4.6 Conclusies in relatie tot de Flora- en faunawet	15
Literatuurlijst	17
Bijlage 1: Lijst van bij het veldbezoek aangetroffen soorten	18

Inleiding

De gemeente Landgraaf heeft plannen voor de herinrichting van het terrein De Voort. Het grotendeels als grasvlakte ingerichte terrein wordt omgevormd tot park en toegang tot de Brunssummerheide. In verband met de benodigde werkzaamheden is bureau VERBEEK door de gemeente Landgraaf gevraagd om te bepalen wat de gevolgen zijn voor het aspect ecologie. De gevolgen zijn bepaald aan de hand van een verkennend natuurwaardenonderzoek. Het voorliggende rapport bevat de resultaten van dit onderzoek. Figuur 1 geeft de ligging van het onderzoeksgebied weer.

Figuur 1: Ligging onderzoeksgebied.

Bureau VERBEEK

ir. M.A. Blaas
landschapsarchitect bnt

drs. G.M.T. Peeters
ecoloog

Gulpen, 18 juni 2013

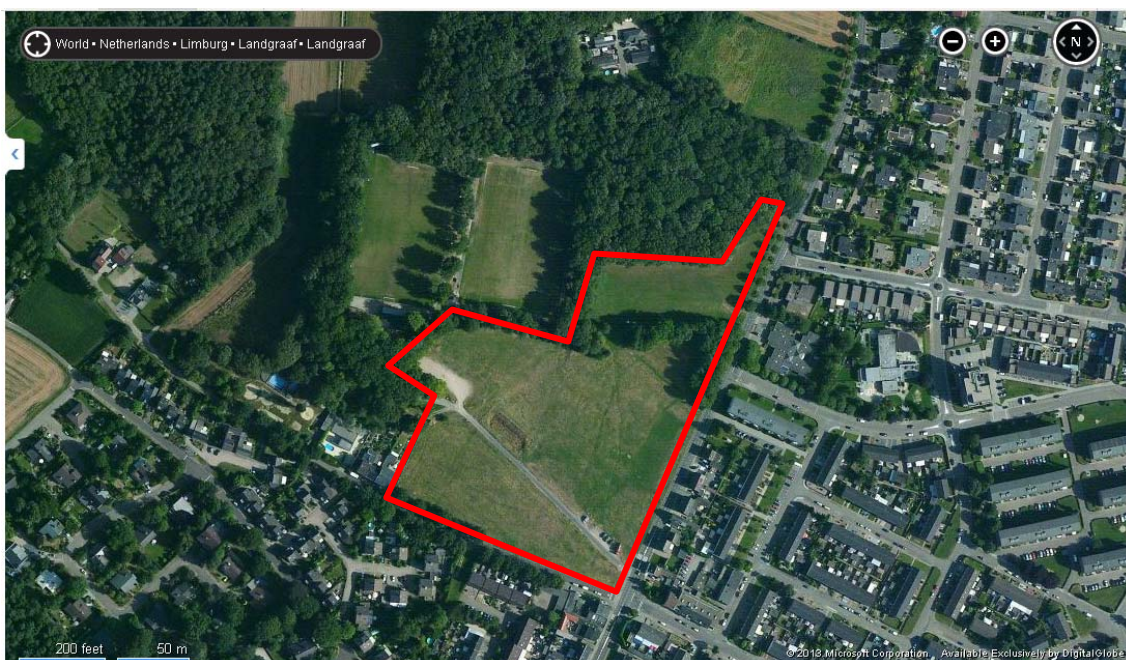
1 Methode

Op 27 mei 2013 is een veldbezoek gebracht aan het onderzoeksgebied en de directe omgeving. Alle tijdens dit veldbezoek in het onderzoeksgebied aangetroffen wilde planten en diersoorten zijn genoteerd. Er is bijzondere aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid van wettelijk strenger beschermde soorten (Flora- en faunawet categorie 2 en 3) en de geschiktheid van het terrein voor deze soorten.

Aan de hand van de rapportage van het natuurwaardenonderzoek in 2007 en de hiertoe geraadpleegde gegevensbronnen, van verspreidingsatlassen en van via internet vrij toegankelijke verspreidingsgegevens van flora en fauna is nagegaan welke strenger beschermde planten- en diersoorten voorkomen in de omgeving van de onderzoekslocatie. Daarnaast is een zogenaamde *beknopte gegevensaanvraag* bij het Natuurloket gedaan voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in hoofdstuk 6. De aldus verkregen informatie is merendeels slechts beschikbaar op kilometerhok niveau of op uurhok niveau, terwijl een deel van deze verspreidingsgegevens daarnaast niet meer erg actueel is. Op basis van in het onderzoeksgebied aanwezige terreinkenmerken en de ecologie van de soorten is een inschatting gemaakt van de mogelijkheid dat strenger beschermde planten en diersoorten momenteel duurzaam in het onderzoeksgebied voorkomen.

2 Terreinbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de westzijde van de bebouwde kom van Nieuwenhagen. De zuidelijke en oostelijke begrenzing van het onderzoeksgebied worden gevormd door respectievelijk de Voortstraat en de Kleikoeleweg. Aan de westzijde grenst het gebied aan een privéperceel en een sportveldencomplex. Aan de noordzijde grenst het gebied aan een hoog opgaand loofbos. Een luchtfoto met de ligging van het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 2. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt circa 5 ha.

Figuur 2: Locatie van het onderzoeksgebied (bron: Bing Maps).

De RD-coördinaten van het zwaartepunt van het onderzoeksgebied zijn $X = 199.500$ en $Y = 324.700$. Het onderzoeksgebied ligt daarmee centraal in kilometerhok 199-324.

Het onderzoeksgebied bestaat grotendeels uit een grasveld dat ten tijde van het veldbezoek juist gemaaid was (zie figuur 3). Het gebied wordt doorsneden door de Puddelerweg (zie figuur 4). In het noordelijk deel van het gebied is enig bosplantsoen en wat struweel aanwezig (zie figuur 5). Verder is hoger opgaande begroeiing in het plangebied beperkt tot een viertal eiken langs de Voortstraat (zie figuur 6) en een rijtje kleine Essen langs de Kleikoeleweg (zie figuur 7). Het afwisselend karakter dat het gebied in 2007 nog had is nadien geheel verloren gegaan. Het voormalig volkstuintencomplex, de kwekerij en een stuk ruigte en struweel zijn omgezet in grasland, en van de voormalige eendenpoel resteert nog slechts droge, met gras en wat ruigte begroeide laagte (zie figuur 8). Het in de rapportage in 2007 als *meest waardevolle element* aangemerkte oud opgaand loofbos maakt overigens geen deel uit van het huidige onderzoeksgebied.

Figuur 3: Het zuidelijk deel van het plangebied, gezien in westelijke richting.

Figuur 4: Overzicht van het plangebied, gezien in noordwestelijke richting.

Figuur 5: Detail van een deel van het bosplantsoen. Rechts het plangebied.

Figuur 6: De Voortstraat, gezien in westelijke richting.

Figuur 7: Rijtje Essen langs de Kleikoeleweg. Links het plangebied; het opgaand bos hoort niet tot het plangebied.

Figuur 8: Ter plekke van de voormalige eendenpoel ligt een met gras en ruigte begroeide laagte.

3 Natuurwaarden

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden in het onderzoeksgebied zijn waarnemingen van 9 soortgroepen beschikbaar. Deze soortgroepen zijn vaatplanten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelde dieren. In de teksten wordt conform de Flora- en faunawet onderscheid gemaakt tussen niet beschermde soorten, algemene soorten (categorie 1), beschermde soorten (categorie 2) en streng beschermde soorten (categorie 3). Overzichten van de tijdens het veldbezoek aangetroffen soorten van deze soortgroepen zijn als bijlage 1 in dit rapport opgenomen.

3.1 Flora

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied 72 soorten hogere planten aangetroffen. Een overzicht van de waargenomen plantensoorten is in bijlage 1 bij deze rapportage opgenomen. Het betreft alle in Nederland en Limburg algemeen voorkomende plantensoorten die hier niet in hun voorkomen zijn bedreigd. Geen van de aangetroffen soorten wordt genoemd op de landelijke Rode Lijst of geniet wettelijk bescherming krachtens de Flora- en faunawet.

Tijdens het verkennend onderzoek in 2007 werden in het onderzoeksgebied maar liefst 179 plantensoorten aangetroffen. Dit hoge soortenaantal weerspiegelt het afwisselend karakter dat het gebied in 2007 nog had. In dat jaar werden twee wettelijk beschermde plantensoorten aangetroffen, waaronder één strenger beschermde soort, namelijk de Wilde marjolein (categorie 2: beschermde soort), maar dat betrof verwilderde tuinplanten die groeiden op het voormalig volkstuincomplex. Bij de provinciale vegetatiekartering in 2010 zijn in het onderzoeksgebied geen strenger beschermde plantensoorten aangetroffen. Elders in de het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen zijn dat jaar twee strenger beschermde plantensoorten aangetroffen, te weten Daslook en Wilde marjolein (beide categorie 2: beschermde soorten). Het Natuurloket noemt voor het betreffende kilometerhok eveneens de aanwezigheid van twee strenger beschermde plantensoorten.

Wilde marjolein en Daslook zijn door het ontbreken van geschikte standplaatsen niet (meer) in het onderzoeksgebied te verwachten. De aanwezigheid van andere wettelijk strenger beschermde plantensoorten kan op grond van hun verspreiding en ecologie eveneens uitgesloten worden geacht.

3.2 Fauna

3.2.1 Zoogdieren

Vleermuizen

Volgens gegevens in ‘Zoogdieren van Limburg’ (Huizenga *et al.*, 2010) zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1994–2007 zeven vleermuissoorten (alle categorie 3: streng beschermde soorten) waargenomen: Gewone baardvleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Tweekleurige vleermuis en Rosse vleermuis. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn tijdens een inventarisatie in 2004 in het onderzoeksgebied waargenomen. Alle waarnemingen in dat jaar hadden betrekking op foeragerende of overvliegende dieren. Recentere gegevens over vleermuizen in of rond het plangebied zijn niet beschikbaar.

Het is aannemelijk dat delen van het gebied nog steeds geschikt zijn als foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en één of enkele andere vleermuissoorten, en hun aanwezigheid moet hier derhalve als *mogelijk* worden beoordeeld. Gebouwen of geschikte hollen bomen die als zomer- of winterverblijf voor vleermuizen kunnen dienen zijn in het onderzoeksgebied overigens niet aanwezig.

Overige zoogdieren

In ‘Zoogdieren van Limburg’ worden voor het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1994–2007 naast meerdere algemene soorten drie strenger beschermde zoogdiersoorten genoemd, te weten Eekhoorn, Steenmarter (beide categorie 2: beschermde soorten) en Das (categorie 3: streng beschermde soort). Het Natuurloket noemt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen voor de periode 2000–2010 de aanwezigheid van twee strenger beschermde zoogdiersoorten. Het is niet bekend welke soorten het betreft.

In 2007 werd de aanwezigheid van Eekhoorn, Steenmarter en Das in het plangebied als *mogelijk* beoordeeld, en deze conclusie geldt voor de huidige situatie nog steeds. De Eekhoorn is met name te verwachten in het bosplantsoen, en hier zouden ook nesten aangetroffen kunnen worden. In geval van Steenmarter en Das is hoogstens te rekenen met een beperkte functie als foerageergebied; nesten of burchten zijn zeker niet in het onderzoeksgebied aanwezig.

3.2.2 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied acht vogelsoorten (categorie 3: streng beschermde soorten) waargenomen. Een overzicht van alle waargenomen soorten is opgenomen in bijlage 1 bij deze rapportage. Het betreft alle in Nederland en Limburg algemeen voorkomende soorten, waarvoor in of rond het onderzoeksgebied geschikt leefgebied voorhanden is, zodat het aannemelijk is dat ze hier tot broeden komen. Eén soort wordt genoemd op de Rode Lijst, te weten de Huismus (*gevoelig*). Van deze soort zijn de nesten jaarrond beschermd. De Huismus broedt in gebouwen en dergelijke, zodat nesten van deze soort niet in het onderzoeksgebied te verwachten zijn.

Tijdens het provinciaal broedvogelonderzoek in 2011, waarbij alleen minder algemene en zeldzame soorten worden onderzocht, zijn in het onderzoeksgebied geen broedvogels aangetroffen. Wel waren in de aangrenzende bosrand territoria van Zwarte kraai, Grasmus en

Boomklever aanwezig. In het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen zijn dat jaar 33 soorten broedvogels aangetroffen, waaronder twee soorten met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen, te weten de Gierzwaluw en de reeds genoemde Huismus. Ten aanzien van soorten met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen zijn volgens de gegevens in de 'Avifauna van Limburg' (Hustings *et al.*, 2006) in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1992-2004 nog zeven andere broedvogelsoorten met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen aangetroffen: Havik, Sperwer, Buizerd, Kerkuil, Ransuil, Grote gele kwikstaart en Roek.

Het onderzoeksgebied vormt een geschikt leefgebied voor diverse algemene broedvogelsoorten, met name verschillende zangvogels. Soorten met jaarrond beschermde nesten broeden momenteel *niet* in het onderzoeksgebied. Door het ontbreken van gebouwen en dergelijke zijn nesten van Gierzwaluw, Huismus en Kerkuil niet in het onderzoeksgebied te verwachten. Het onderzoeksgebied is geen geschikt leefgebied voor de Grote gele kwikstaart. De aanwezigheid van nesten van Havik, Sperwer, Buizerd, Ransuil, Roek en eventueel andere roofvogelsoorten kon tijdens het veldbezoek met zekerheid worden uitgesloten.

3.2.3 Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën

Volgens de landelijke verspreidingsgegevens van RAVON (Van Delft *et al.*, 2012) zijn in de periode 2002-2011 naast enkele algemenere soorten vier strenger beschermde amfibieënsoorten vastgesteld in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen, namelijk Alpenwatersalamander (categorie 2: beschermde soort), Vroedmeesterpad, Rugstreeppad en Poelkikker (alle categorie 3: streng beschermde soorten). Het Natuurloket noemt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen voor de periode 2000-2010 slechts één strenger beschermde amfibieënsoort. Door het ontbreken van open water of andere vochtige biotopen vormt het onderzoeksgebied momenteel geen aantrekkelijk leefgebied voor amfibieën meer. Een duurzame aanwezigheid van strenger beschermde amfibieënsoorten is derhalve uitgesloten.

Reptielen

De verspreidingsgegevens van RAVON geven voor het betreffende uurhok vier reptielensoorten, te weten Levendbarende hagedis (categorie 2: beschermde soort), Hazelworm, Gladde slang en Ringslag (alle categorie 3: streng beschermde soorten). Bij het Natuurloket zijn voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen waarnemingen van één strenger beschermde reptielensoort bekend. Dit betreft ongetwijfeld de Hazelworm, die tijdens inventarisaties in 2004 is aangetroffen in het loofbos ten noorden van het onderzoeksgebied. In 2007 werd op basis van gericht onderzoek geconcludeerd dat een duurzame aanwezigheid van de Hazelworm in het onderzoeksgebied onwaarschijnlijk is, mede door de regelmatige verstoring die loslopende honden in het gebied teweeg brengen. Wel werd in 2008 een Hazelworm waargenomen in de bosrand langs de noordzijde van het plangebied (bron: www.waarneming.nl). Nadien is het gebied door het vervangen van volkstuinen, ruigte en struweel door grasland nog onaantrekkelijker geworden als leefgebied voor de Hazelworm. Ofschoon een incidentele aanwezigheid langs de bosrand aan de noordzijde van het plangebied ook nu nog steeds mogelijk is, is van een duurzamere aanwezigheid van de Hazelworm in het plangebied momenteel ongetwijfeld geen sprake. Andere reptielensoorten zijn op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en hun ecologie evenmin in het plangebied te verwachten.

Vissen

De verspreidingsgegevens van RAVON noemen voor het betreffende uurhok géén wettelijk beschermde vissoorten. Door het ontbreken van open water komen in het onderzoeksgebied geen vissen voor.

3.2.4 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelde dieren

Dagvlinders

Volgens het 'Waarnemingenverslag 2007 dagvlinders, libellen en sprinkhanen' (EIS-Nederland *et al.*, s.a.) zijn in de periode 1999-2006 drie wettelijk beschermde dagvlindersoorten vastgesteld in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen, namelijk Keizersmantel, Rouwmantel en Iepenpage (alle categorie 3: streng beschermde soorten). Het Natuurloket noemt het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied *goed* onderzocht op dagvlinders waarbij géén wettelijk beschermde dagvlindersoorten zijn aangetroffen. Tijdens inventarisaties in 2004 en 2007 zijn in het onderzoeksgebied slechts een beperkt aantal algemene dagvlindersoorten waargenomen. Recentere waarnemingen zijn niet beschikbaar, maar het gebied is nadien minder aantrekkelijk geworden voor dagvlinders. De aanwezigheid van Keizersmantel, Rouwmantel, Iepenpage en eventueel andere wettelijk beschermde dagvlindersoorten in het onderzoeksgebied kan op basis van hun ecologie en verspreiding worden uitgesloten.

Libellen

In de periode 1999-2006 zijn er volgens voornoemd 'Waarnemingenverslag' géén wettelijk beschermde libellensoorten aangetroffen in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Het Natuurloket noemt voor het betreffende kilometerhok evenmin beschermde libellensoorten. Door het ontbreken van open water of vochtige biotopen vormt het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied voor libellen. Wettelijk beschermde libellen zijn derhalve niet in het gebied te verwachten.

Overige soortgroepen

Ten aanzien van de 'overige soortgroepen' (kevers, kreeftachtigen, tweekleppigen) zijn bij het Natuurloket geen waarnemingen van strenger beschermde soorten (categorie 2 of 3) bekend voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. De aanwezigheid in het onderzoeksgebied van strenger beschermde vertegenwoordigers van deze 'overige soortgroepen' kan op grond van hun verspreiding en ecologie (Janssen & Schaminée, 2008) worden uitgesloten.

3.3 Conclusies

Aan de hand van de resultaten van het veldbezoek en de gegevens uit de geraadpleegde literatuur kunnen de volgende conclusies worden getrokken aangaande het voorkomen van beschermde flora en fauna in het onderzoeksgebied:

1. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen bijzondere natuurwaarden aangetroffen. Deze zijn hier gezien de huidige inrichting ook niet te verwachten.
2. In het onderzoeksgebied komen strenger beschermde diersoorten voor, namelijk een aantal algemene broedvogelsoorten. Daarnaast valt te rekenen met de *mogelijke* aanwezigheid van één of enkele vleermuissoorten, Eekhoorn, Steenmarter en Das. Ten aanzien van vleermuizen, Steenmarter en Das dient slechts te worden gerekend met een beperkte functie als foerageergebied. Broedvogels met jaarrond beschermde nesten komen in het onderzoeksgebied niet voor.
3. Wettelijk strenger beschermde (categorie 2 en 3) soorten planten, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en 'overige ongewervelden' komen in het onderzoeksgebied niet voor.
4. In vergelijking met de situatie in 2007 is het gebied minder afwisselend en daarmee voor flora en fauna minder aantrekkelijk geworden. Het in 2007 als *meest waardevol* element aangemerkte oud opgaand loofbos hoort niet tot het huidige onderzoeksgebied.

Voor niet beschermde soorten en algemene soorten (categorie 1) is slechts de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet van toepassing (zie hoofdstuk 4). De effecten van de voorgenomen ingreep op (streng) beschermde soorten, voor zover van belang voor het onderzoeksgebied, worden in hoofdstuk 4 globaal beoordeeld.

4 Globale effectbeoordeling

Op basis van de conclusies uit hoofdstuk 3 kan worden gesteld, dat bij de voorgenomen herinrichting van het terrein rekening gehouden dient te worden met de soortgroepen zoogdieren en vogels. Voor de overige planten- en diersoorten (zowel categorie 1 als niet beschermd) geldt de algemene zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet die aan het einde van dit hoofdstuk wordt toegelicht.

Figuur 11: Schetsplan De Voort d.d. 18-04-2013.

Het terrein van De Voort wordt ingericht als parkgebied en gaat tevens fungeren als entree tot de Brunssummerheide. Ter plekke van de voormalige volkstuinen aan de Voortstraat wordt een heuvel gecreëerd van schrale zandgrond, waarop zich een heidevegetatie kan ontwikkelen. Ernaast wordt een wadi/hemelwaterbuffer aangelegd, waarin het hemelwater afkomstig van omliggende straten wordt opgevangen. In het park wordt een parkeerplaats aangelegd evenals sport- en spelvoorzieningen. Deze locatie is tevens geschikt voor evenementen en luchtballonnen. Op de voormalige kwekerij aan de noordzijde wordt een volkstuinencomplex gerealiseerd. Tot slot wordt de Kleikoeleweg voorzien van een vrijliggend fietspad.

4.1 Zoogdieren - vleermuizen

Het onderzoeksgebied is mogelijk onderdeel van het leefgebied van meerdere soorten vleermuizen (alle categorie 3: streng beschermd), waaronder Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Van deze soorten zijn de vaste verblijfplaats en het essentiële leefgebied (foerageergebied en de routes daar naartoe) beschermd via de Flora- en faunawet.

Vaste verblijfplaatsen zijn gezien de huidige inrichting van het gebied niet aanwezig. Het onderzoeksgebied vormt mogelijk een onderdeel van het foerageergebied. Aangezien de voorgenomen ingreep voornamelijk voorziet in een wijziging van de groenstructuur en slechts in beperkte mate tot een toename van de oppervlakte verharding leidt, zijn geen negatieve effecten op het leefgebied van vleermuizen te verwachten. De herinrichting van het terrein leidt tot een grotere diversiteit in de groenstructuur, waardoor het gebied aantrekkelijker wordt voor vleermuizen. Van een overtreding van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is zodoende geen sprake.

4.2 Zoogdieren - Eekhoorn

Het onderzoeksgebied biedt mogelijk leefgebied voor de Eekhoorn (categorie 2: beschermde soort). Vaste verblijfplaatsen zijn mogelijk aanwezig in het bosplantsoen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied. De voorgenomen ingreep voorziet in een uitbreiding van het potentiële leefgebied van de Eekhoorn. Ten behoeve van de aanleg van het vrij liggende fietspad en enkele paden wordt op beperkte schaal ingegrepen in het bosplantsoen. Door bij deze ingreep te werken op basis van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode wordt voorkomen dat onbedoeld eventueel aanwezige nesten van de Eekhoorn vernietigd worden en zodoende verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet worden overtreden.

4.3 Zoogdieren - Steenmarter en Das

Het onderzoeksgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van Steenmarter (categorie 2: beschermde soort) en Das (categorie 3: streng beschermde soort). Vaste verblijfplaatsen zijn op dit moment niet aanwezig en gezien de huidige inrichting heeft het onderzoeksgebied slechts een beperkt functie als mogelijk foerageergebied. De diversiteit in de groenstructuur gaat erop vooruit dankzij de voorgenomen ingreep. De potentie van het onderzoeksgebied als onderdeel van het leefgebied van Das en Steenmarter verbetert zodoende. Negatieve effecten zijn dan ook niet te verwachten voor de Das, noch voor de Steenmarter. Van een overtreding van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is zodoende geen sprake.

4.4 Vogels

Diverse vogelsoorten (alle categorie 3: streng beschermd) komen tot broeden in het onderzoeksgebied. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen weliswaar worden waargenomen in het onderzoeksgebied, nesten van deze soorten zijn niet aanwezig. De nesten van de in het onderzoeksgebied voorkomende vogels zijn slechts beschermd vanaf het moment van de bouw van het nest tot en met het moment van uitvliegen van de jongen. Om zorgvuldig handelen te kunnen garanderen gelden de onderstaande maatregelen. Een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet is in dat geval niet noodzakelijk.

- Om te voorkomen dat eventueel nesten van broedende vogels worden verstoord en vernietigd, dienen de werkzaamheden in het onderzoeksgebied bij voorkeur buiten het

broedseizoen (15 maart – 15 juli) plaats te vinden. Afhankelijk van de weersomstandigheden komen diverse vogelsoorten ook buiten het broedseizoen al of nog tot broeden.

- Om zeker te zijn, dat de werkzaamheden in het onderzoeksgebied zonder problemen kunnen worden uitgevoerd, dient het onderzoeksgebied minimaal één week voor aanvang van de werkzaamheden door een ecoloog/bioloog te worden nagelopen op de aanwezigheid van broedlocaties van in het onderzoeksgebied voorkomende vogels. Deze controle dient in ieder geval bij werkzaamheden in het broedseizoen te worden uitgevoerd en wordt ten strengste aangeraden bij werkzaamheden in de periode van 15 juli tot en met eind september. Daarbuiten zijn de weersomstandigheden bepalend voor de mogelijkheid tot het aantreffen van broedgevallen.
- Indien nesten worden aangetroffen, dienen in een voor de soort specifieke zone rond het nest geen werkzaamheden te worden uitgevoerd, totdat de jongen het nest verlaten hebben. Aangezien in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied de opgaande beplantingen langs drie zijden van het terrein behouden blijven, zullen werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen opgestart kunnen worden. De gunstige staat van instandhouding van de lokale populaties van de in het onderzoeksgebied broedende vogelsoorten komt zodoende niet in gevaar.

4.5 Zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet

Voor het vervolgtraject geldt, dat te allen tijde de algemene zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet van toepassing is. Dit houdt in, dat handelingen die niet noodzakelijk zijn met betrekking tot de voorgenomen ingreep en die nadelig zijn voor de in en om het onderzoeksgebied voorkomende flora en fauna, achterwege moeten blijven. Hieronder valt onder andere beschadiging van te handhaven beplantingen en opzettelijke verstoring van de aanwezige fauna.

4.6 Conclusies in relatie tot de Flora- en faunawet

Op basis van de conclusies uit paragraaf 3.3 en op basis van de effectbeoordeling voor de relevante soorten uit voorgaande paragrafen kan een aantal conclusies worden getrokken:

- Het onderzoeksgebied behoort niet tot het essentieel leefgebied van (streng) beschermde soorten flora en fauna. De inrichting van het onderzoeksgebied valt zodoende voor vleermuis, Steenmarter en Das niet onder de reikwijdte van de Flora- en faunawet. Wettelijk beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en Steenmarter zijn niet aan te treffen in het onderzoeksgebied.
- Het onderzoeksgebied vormt mogelijk onderdeel van het leefgebied van de Eckhoorn. Door bij deze ingreep te werken op basis van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode wordt voorkomen dat onbedoeld eventueel aanwezige nesten van de Eckhoorn vernietigd worden.
- In het broedseizoen kunnen diverse bij wet streng beschermde vogelsoorten tot broeden komen in het onderzoeksgebied. Dit betreft echter geen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest, zodat nesten alleen beschermd zijn via de Flora- en faunawet gedurende het broedseizoen. Werkzaamheden dienen dan ook buiten deze periode plaats te vinden, dan wel opgestart te worden.
- Nader onderzoek naar het voorkomen van (streng) beschermde flora en fauna is naar aanleiding van de voorgenomen ingreep, de conclusies uit paragraaf 3.3 en de conclusies uit voorgaande paragrafen niet nodig.

De eindconclusie is, dat de voorgenomen ingreep in het onderzoeksgebied uitgevoerd kan worden zonder dat overtreding plaats vindt van de Flora- en faunawet. Uiteraard dient hierbij wel voldaan te worden aan de zorgplicht ex artikel 2 van de wet. Op deze wijze blijft de duurzame instandhouding van de populatie vleermuizen, Eekhoorn, Steenmarter, Das en broedvogels in de omgeving van het onderzoeksgebied gewaarborgd.

Teneinde invulling te geven aan de zorgplicht is het advies om bij uitvoering van de voorgenomen ingreep te werken conform een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode op basis van de Flora- en faunawet. Op die manier kan ook gedurende de werkzaamheden overtreding van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet voorkomen worden.

Wat is een gedragscode op basis van de Flora- en faunawet?

Een gedragscode op basis van de Flora- en faunawet omvat allereerst algemene randvoorwaarden met betrekking tot de omgang met flora en fauna, zoals de onderzoeksplicht, de inzet van deskundigen en de plicht tot het opstellen van ecologische werkprotocollen voor werkzaamheden in het leefgebied van de aangetroffen soorten. Daarnaast omvat de gedragscode randvoorwaarden die gelden voor bepaalde werkzaamheden, uitgesplitst per soortgroep. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven in welke periode van het jaar de werkzaamheden bij voorkeur uitgevoerd dienen te worden, maar ook welke specifieke maatregelen getroffen dienen te worden ten aanzien van specifieke diersoorten teneinde de gunstige instandhouding van de aanwezige populatie te kunnen waarborgen.

Werken op basis van een gedragscode heeft met name voordelen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten uit categorie 2 en broedvogels, aangezien werken op basis van de gedragscode onder voorwaarden vrijstelling geeft van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 (verstoren, beschadigen, verwijderen, vernietigen) uit de Flora- en faunawet.

Er bestaat reeds een groot aantal gedragscodes. Deze zijn bruikbaar indien de voorgenomen werkzaamheden ten aanzien van de herinrichting van het onderzoeksgebied overeenkomen met de werkzaamheden beschreven in een gedragscode. Alleen dan mag een gedragscode namelijk gebruikt worden. Een bruikbare gedragscode is bijvoorbeeld die van de Vereniging Stadswerk.

Literatuurlijst

Blaas, M.A., G.M.T. Peeters & E.J.P. Thomas, 2007. Verkennen natuurwaardenonderzoek, effectenstudie en compensatieplan De Voort. Bureau VERBEEK, Gulpen.

Delft, J. van, F. Spikmans & P. Frigge, 2012. Waarnemingenoverzicht 2011. RAVON 14(4): 92-104.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, s.a. Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, Libellen en Sprinkhanen.

Huizenga, C.E., R.W. Akkermans, J.C. Buys, J. van der Coelen, H. Morelissen L.S.G.M. Verheggen, 2010. Zoogdieren van Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Hustings, F., J. van der Coelen, B. van Noorden, R. Schols & P. Voskamp, 2006. Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. Tweede sterk herziene druk. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Natuurloket, 2013. Beknopte eenmalige levering uit de NDFF voor kilometerhok 199-324, d.d. 12 juni 2013.

www.natuurgegevensprovincielimburg.nl (verspreidingsgegevens vaatplanten en broedvogels)
www.waarneming.nl (flora- en faunawaarnemingen)

Bijlage 1: Lijst van bij het veldbezoek aangetroffen soorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Planten			
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>	Kruipertje	<i>Hordeum murinum</i>
Noorse esdoorn	<i>Acer platanoides</i>	Sint Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>
Witte paardenkastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Paarse dovenetel	<i>Lamium purpureum</i>
Look-zonder-look	<i>Alliaria petiolata</i>	Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>
Ijle dravik	<i>Anisantha sterilis</i>	Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	Grote weegbree	<i>Plantago major</i>
Mahonie	<i>Berberis aquifolium</i>	Straatgras	<i>Poa annua</i>
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>
Zachte dravik	<i>Bromus hordeaceus</i>	Ruw beemdgras	<i>Poa trivialis</i>
Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Gewoon varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>	Gewone vogelkers	<i>Prunus padus</i>
Dolle kervel	<i>Chaerophyllum temulum</i>	Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Stinkende gouwe	<i>Chelidonium majus</i>	Amerikaanse eik	<i>Quercus rubra</i>
Melganzenvoet	<i>Chenopodium podagraria</i>	Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>
Haagwinde	<i>Convolvulus sepium</i>	Robinia	<i>Robinia pseudoacacia</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	Schapenzuring	<i>Rumex acetosella</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	Boswilg	<i>Salix caprea</i>
Peen	<i>Daucus carota</i>	Gewone raket	<i>Sisymbrium officinale</i>
Kweek	<i>Elytrigia repens</i>	Late guldenroede	<i>Solidago gigantea</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>
Rood zwenkgras	<i>Festuca rubra</i>	Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>
Es	<i>Fraxinus excelsior</i>	Boerenwormkruid	<i>Tanacetum vulgare</i>
Gewone hennepnetel	<i>Galeopsis tetrahit</i>	Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	Valse salie	<i>Teucrium scorodonia</i>
Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>	Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>
Geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>	Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>
Klimop	<i>Hedera helix</i>	Gladde iep	<i>Ulmus minor</i>
Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>	Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>
Stijf havikskruid	<i>Hieracium laevigatum</i>	Vergeten wikke	<i>Vicia sativa ssp. segetalis</i>
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	Akkerviooltje	<i>Viola arvensis</i>
Vogels			
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	Merel	<i>Turdus merula</i>

